

* קצורי * באורי * לקומי *

האלשיך הק'

פ' שמיני

וַיֵּבֶא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל אֱהֱל מוֹעֵד וַיֵּצְאוּ
וַיִּבְרְכוּ אֶת הָעָם וַיֵּרָא כְבוֹד יְהוָה אֶל
כָּל הָעָם:

(משה ואהרן הורידו השכינה למשכן ע"י
תורה עבודה וגמילות חסדים)

יהיה הענין על פי מה שכתוב אצלנו
במשנת שמעון הצדיק שאמר על שלשה
דברים העולם עומד על התורה וכו'. והוא
כי קיום העולם הלזה השפל איננו כי אם על
ידי בא שפע מעולם העליון, והשתלשל על
ידי מלאכי אלהים שבעולם המלאכים,
ואחריו דרך עולם הגלגלים עד השפל,
וכמאמרנו פרשת ויחי. וכי על כן ברא
אלהים אדם על הארץ בארבע חלוקי
כפרה: החומר מעולם השפל, הנפש
החיונית שבה יתנוועע מעין עולם התנועה
הוא עולם הגלגלים, והרוח מעין עולם
המלאכים כד"א עושה מלאכיו רוחות,
והנשמה מעין עולם העליון. ואין ספק כי
האלהים עשה את האדם דוגמת העולמות,
למה שהוא סולם מוצב ארצה וראשו מגיע
השמימה, לשלשל על ידו בארבע
מדרגותיו שפע העליון מן העולם אשר
נשמת אדם משם, וממנה אל עולם
המלאכים שרוחו מתיחסת אליו, ומשם אל
עולם הגלגלים אשר הנפש תתייחס אליו,
ומשם אל הארץ אשר מחומרה קורץ
אדמת חומרו. אך אין כל אלה לו אם לא על
ידי כשרון המעשה.

והנה הן זאת חשבתי כי על כן שמעון
הצדיק פקח עיניו על שלש אלה תורה וכו',
וישט עליהם תבל.

והוא כי הנה ידוע כי התורה היא מעולם
העליון. ועל כן להוריד שפע מלמעלה צריך
זכות תורה.

ולשלשל על ידי עולם המלאכים, ומה
גם על ידי עבודת בית המקדש של מעלה

כגודע אשר הוא בעולם המלאכים, צריך
זכות עבודה.

ולשלשל בעולם הגלגלים צריך זכות
גמילות חסדים, מעין העולם
ההוא שאין בו רוחניות שכלי ליהנות על ידי
עבור בו, כי הלא גשמי הוא ולא יהנה.
נמצא כי ההנאה הבאה לעולם על ידו
לגמילות חסד תתייחס, על כן צריך זכות
גמילות חסדים:

וזה יהיה ענין הכתוב. כי הנה ביום השמיני
ההוא היה קיום העולם, כי על ידו שפע עליון
אז היה בעצם, בהתפשטות שכינה לארץ
וירידת אש מן השמים שהוא קיום העולם
בעצם. על כן הוצרכו שלשתם.

והנה תחלה עשה אהרן את
העבודה, זריקת דם והקטר החלבים
המזבחה, וישא אהרן את ידיו אל העם
ויברכם ברכת כהנים שגם היא נקראת
עבודה, ולא ירד האש.

והוא, כי למה שהשפע ההוא הוא
מעולם העליון, וגם להורידה עד לארץ, על
כן הוצרך זכות תורה המתחכמת בעצם
למשה. וגם להיות שהוא היה אשר הוריד
שכינה מרקייע הראשון הוא וילון לארץ,
כגודע כי שבעה הורידוהו, אברהם
מהשביעי לשישי ועל דרך זה יצחק ויעקב
לוי קהת עמרם משה, על כן לא ירדה
שכינה המקיימת העולם עד נצטרף משה
עם אהרן. כי להיות השפע ההוא מעולם
העליון, הוצרך משה שהוא זכות תורה.

ולשלשל דרך עולם הגלגלים עד לארץ,
הוצרכה עבודה וגמילות חסדים.

על כן בהתחבר עם משה (ויבא משה
ואהרן אל אהל מועד ויצאו ויברכו את העם וירא
כבוד ה' אל כל העם). נמצאו מעמד שלשה
העמודים, תורה ועבודה וגמילות חסדים.
כי לאהרן היה גמילות חסדים
שהיה משים שלום, וזכות עבודה.
ולמשה זכות תורה. וזהו אמרם ז"ל כי
הברכה שביד משה עם אהרן היתה ויהי
נועם ה' וכו', שהוא נועם שפע עליון שבא
על ידי שלש אלה כמדובר. והנה בדרך הזה
המתבונן בו בינה ישקיף וירא כי בו הותרו
כל ההערות הראויות להעיר:

וַיֵּבֶא מֹשֶׁה אֶל אַהֲרֹן וְלֹאֲלִיעֶזֶר
וְלֹאֲלִיעֶזֶר בְּנֵי רָאשֵׁיכֶם אֶל תַּפְרָעוֹ
וּבְגָדֵיכֶם לֹא תַפְרְמוּ וְלֹא תִתְּנוּ וְעַל כָּל
הַעֲדָה יִקְצֹף וְאַחֲיֶיכֶם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל
יִבְכוּ אֶת הַשְּׂרִפָּה אֲשֶׁר שָׂרָף יְהוָה:

(א) אומרו ועל כל העדה יקצוף, הלא כמו
זר נחשב, מה פשעם שיקצוף עליהם?
(ב) ואומרו ואחיהם, למה מייחס אותם
פה לאחים ולא אמר וכל בית ישראל וכו'?
(ג) ועוד אומרו יבכו את השריפה, ולא
אמר יבכו את נדב ואביהוא ולא יזכיר
השרפה?
(ד) ועוד היתכן האבלים לא יבכו
והרחוקים יבכו?

(הסתלקות נדב ואביהוא היה הכרחי למען
הורדת השכינה למשכן וכפרת בניי על העגל)

והנה למה שאמרו ז"ל כי מיתתם כפרה
על ישראל שעל כן נזכרה ביום הכפורים,
עם היות שבחטאם מתו כאשר נבאר בס"ד
פרשת אחרי מות מאמר רבותינו ז"ל
המורה כי גם שבחטאם מתו היו קרוב
כפרה לכל תולדותם, נבאר הכתוב לפי זה
בהקדים שלשה דברים.

א. מה שנודע לנו מספר הזוהר כי מיתת
הצדיק היא שמחה גדולה לפניו יתברך למעלה
כי נעשה זוג עליון, ועל כן אל סלוק הצדיק
קראו ז"ל הלולא, וידוע כי השפע מתרבה
בעולם על ידי הצדיק ההוא מהזוג ההוא;

ב. כי בימים ההם עדיין לא הטהרו
ישראל מעון העגל, כי עדיין נשאר הדבר
לדורות כאומרו וביום פקדי ופקדתי כו',
ואמרו רבותינו ז"ל אין לך פקידה שאין בה
מעון העגל, והוא מה שכתבנו למעלה
במקומו, כי גם כאשר חטאו בעדים
והתראה הרגו בני לוי, ואשר בלי התראה
בדקן כסוטות ומתו, ואשר בלא עדים נגפם
ה', הנה עדיין היה חיוב כללי אל כל ישראל
על שלא מיחו וגם אשר הרהרו בצד מה ולא
פעלו און, כי גם שלא נתחייבו מות על
הרהור לבד, עם היות הרהור עבודה זרה על
שנודנו כפנויה על שיבור הלוחות, עם כל זה
לא יבצר כי צריך מירוק וכפרה כי על שני
אלה היא הפקידה לדורות, ומה גם עתה
בעת הקמת המשכן שהיה עדיין העון קרוב
שהיה צריך כפרה.

(עיקר שפע הבא ע"י הסתלקות הצדיקים
הוא ע"י בכיה של בניי על הסתלקותם)

ג. כי הן אמת שמיתת הצדיקים מכפרת,
אך בזאת שייצטערו העם על מיתת הצדיק,
והוא כי כאשר קרבן בקר וצאן לא יכפר אם
לא על ידי סמיכה וידי וזריחה בלבד כי כל
אשר נעשה בבעל חי ההוא כן היה ראוי
שיעשה לו לבעליו, לולא ה' צבאות השאיר
אותו וישם במקומו אחד מן הבעלי חיים
ועל ידי הכניעו מתקבל כאילו את עצמו
הקריב, כן בסילוק הצדיק שהוא כקרבן
כפרה לא יהיה רק על ידי הכניעו העם ועלות
על רוחם כי ככה היה ראוי ליעשות בהם,
וישובו עד ה', אז יעלה הצדיק ההוא על
רצון מזבחו יתברך לכפר על בני ישראל:

ונבא אל ענין הכתוב. מאומרו ויאמר
מושה אל אהרן הוא אשר דבר ה' וכו'. לומר
הנה הוא יתברך אמר אלי ונקדש בכבודי
ולא הבנתי, אך עתה ראיתי מעשה ואבינה
למפרע שהוא אשר דבר ה' אלי לאמר.
כלומר כי מה שרצה לאמר הוא בקרובי
אקדש כו'. והוא, כי הנה רצה יתברך לזכות
את ישראל להשרות שכנתו במשכן
ולהביא עמה אש מן השמים. והנה לזה יש
עיוכב, כמו שכתבנו, כי עדיין לא הטהרו
מעון העגל ולא היו רק ימים מועטים,
ואיככה יזכו להשראת שכנה. ומה גם
שיהיה לענין הכל כמאמר הכתוב וירא העם
וירונו כו'.

על כן אמר הוא יתברך בקרובי אקדש כי
אעשה פקידה בשני קרובי, ועל ידי כן תהיה
הלולא ושמחה הוא זווג עליון, שעל ידי כן
השפע מתרבה למעלה כמדובר. וזהו
בקרובי אקדש, שהוא ענין הזווג העליון
שמתמלא שפע מבחינות עליונות הנקראת
קדש, כענין ואנכי מלאתי כח את רוח ה'
הפך מענין צור ילדך תשי. ועל ידי כן שירבה
השפע, ימשך שלא בלבד יהיה כסילוק כל
צדיק שאינו נרגש למטה כי אם בעולם
העליון, אך עתה אני חפץ להתראות למטה,
שהוא ענין אומרו כי היום ה' נראה אליכם.
וכאשר היה באומרו וירא כל העם וירונו כו'.
ועל כן צריך סילוק צדיקים וזולת הקרבנות
כדי שייספיק לזה. ועל ידי כן ששמע אהרן
גדולת בניו, מיד וידום אהרן.

(מושה הזהיר שהצדיקים הכהנים לא
יתאבלו בעידן חדוותא,
בכדי שלא לבטל השמחה והייחוד וגלוי
השכינה.

משא"כ שאר בניי יגרמו גלוי השכינה, ע"י
התקשרותם להצדיקים יי בכיתם עליהם)

ואז מה עשה משה, אמר אם כן איפה
שיש זווג עליון, ואם כן הקרבנות הנעשים
למטה הם כסעודת הזווג, והלא קיימא לן
כשהחתן טבחו טבחו ויינו מזוג ומת אבי
החתן או אמה של כלה, מכניסין את המת
לחדר ואת החתן והכלה לחופה, על כן אמר
הנה אין לבטל השמחה, כי אם אז צוה ואמר
קרבו שאו את אחיכם מאת פני הקדש. הוא
(זיווג העליון) הקדש שנרמז באומרו בקרובי
אקדש, שאם לא כן (כוונתו מאת פני שמחת
זיווג העליון, אלא כוונתו מאת פני אהל מועד),
הוא ליה למימר מהקדש.

(וא"ת הרי אם מיתתם פעלה זיווג עליון הנ"ל
א"כ טוב טוב להשאיר גופם שם כל עת יום
חנוכת המשכן לזכות על ידם לגלוי שכנה ביותר,
לא כן הוא, כי גם שעל ידי עליית נשמותם
יש שמחת הלולא לפניו, גופי המתים
בעצמם אין בהם שמחה. על כן אז אמר אל
אהרן ואלעזר ואיתמר, הנה אתם בעבודת
היום מכניסין את המת לחדר ואת החתן
ואת הכלה לחופה שאתם השושבינים.

ואם כן אחרי שמישאל ואלצפן הוציאו
את המת לחדר אתם הכניסו את החתן וכו'.
ולכן ראשיכם אל תפרעו כו', שאם תבטלו
העבודה תהיו כמבטלי הזווג. ועל כל העדה
יקצוף, כי הלא הם עדיין לא הטהרו מעון
העגל. ואם אתם תבטלו השמחה עליונה,
תחת השפע (הבא לכפר על עון העגל) יהפך
לקצף (על ביטול שמחת זיווג העליון המכפרת
עון העגל), ואין לכם לנהוג אנינות ואבלות. כי
במותם כבר היה טבח טבוח, כי הרי היו
העולה והשלמים על המזבח ויין לנסך מוכן,
לכן צריך לגמור את הכל:

ושמא תאמרו: ומה יסכון (ויועיל) זה
להראות ה' לישראל על (יד) כך (עבודת
הכהנים), אם אין ישראל עושים (ומשתתפים)
הראוי להם להשלים השפע בהורדתו
והראות שכנה? והוא כי אין מיתת
הצדיקים העושה למעלה רבוי שפע
להוריד עד למטה, אם לא בהרגיש ישראל
כי מפני הרעה נאסף הצדיק, ושיצטערו

העם וישימו לב כי ככה היה ראוי ליעשות
להם כהקדמה השלישית. והלא אם אביהם
ואחיהם אינם מתאבלים, הלא ישאו קל
וחומר כל שאר ישראל לבלתי הוריד
דמעות גם הם. באופן שבמקום קבלם שפע
יהיו ראויים ליקבר בחייהם!

על כן אמר הנה דעו איפה כי אין זה קל
וחומר, כי הלא תלמיד חכם שמת הכל
קרוביו. וזהו ואחיכם כל בית ישראל, כי
אחיכם יקראו שבכלל הדבר הוא, כי גם הם
אחים למתים וקרובים הם לנדב ואביהוא
ככם, ועל כן יבנו את השריפה כו'.

והנה עדיין היה מקום יאמרו ישראל:
הלא בחטאם מתו ואין יהיו כפרה עלינו
שנבכה עליהם? והוא מחלוקת רבותינו ז"ל
כאשר נבאר בס"ד פרשת אחרי מות, אם
המת, בחטאו, יהיה גם כן כפרה, על
ישראל.

(ב' הוכחות שמיתתן היא כפרה. א' שהיה
בשריפה כזו. ב' שהיה על ידו ית')

והנה אחשוב כי הוא יתברך נותן טעם
לשבח פה באומרו יבנו את השריפה כו',
כלומר, הנה באיזה חטא שחטאו אלו, היה
די להם מיתת כרת, אך תהיה כמות כל
אדם. אך היות המיתה בשרפה, וגם שיהיה
על ידו יתברך, הוא דבר גדול נוסף על
מציאות המיתה. והנה כתבנו למעלה כי אין
הכניסם אש זרה היה מספיק לשרפת ה'
הזאת, כמו שכתבנו מרבי ישמעאל שאמר
יכול אש זרה ממש, תלמוד לומר אשר לא
צוה אותם שהכניסו בלא עתה. וכן תנאים
זולתו (זולת רבי ישמעאל) שמקילים הרבה
עון האש כנזכר למעלה. ואם כן היה די
מיתה ולא שתהיה שרפה וגם מידו יתברך.
אך הוא להורות את בני ישראל כי גם
שנתחייבו, הנה על חיובם היה מספיק
מציאות המיתה. אך למען ידעו כי גם קרבן
כפרה המה, על כן נשרפו, וגם על ידי אש
לרמוז כי היו כעולות הנשרפים על ידי אש
של מעלה. וזהו אומרו יבנו את השרפה
שהוא מעין קרבן שנשרף. וגם היות אשר
שרף ה' בקרבן שנשרף על ידי אש ה':